

УДК 37.048.4:37.011.3-051

Андрій Коритько

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID 0009-0005-1661-5979

DOI 10.24139/2312-5993/2026.02/282-292

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ПРОФЕСІЮ ВЧИТЕЛЯ

У статті актуалізовано проблему професійної орієнтації старшокласників на професію вчителя в умовах трансформації освітнього середовища та зниження престижу педагогічної діяльності. Обґрунтовано необхідність удосконалення профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти з урахуванням сучасних соціальних викликів, цифровізації освіти та потреб ринку праці. Метою дослідження визначено теоретичне обґрунтування та конкретизацію педагогічних умов ефективної профорієнтації старшокласників на професію вчителя. На основі аналізу наукових джерел і сучасної педагогічної практики уточнено сутність профорієнтації як цілісного, системного процесу, спрямованого на формування усвідомленого професійного вибору. Визначено та схарактеризовано комплекс взаємопов'язаних педагогічних умов, що забезпечують результативність профорієнтаційної діяльності. До них віднесено: впровадження освітнього консалтингу як інструменту індивідуалізованої підтримки професійного самовизначення; реалізацію профорієнтаційного кейс-менеджменту, що передбачає індивідуальний супровід учня та розроблення персоналізованої освітньо-професійної траєкторії; активне використання цифрових технологій для розширення інформаційного простору та підвищення доступності профорієнтаційних ресурсів; формування мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічної професії через залучення до практично орієнтованої діяльності; створення відкритого інформаційно-освітнього середовища закладу освіти. У роботі систематизовано запропоновані педагогічні умови та конкретизовано заходи їх реалізації, що мають прикладне значення для освітньої практики. Наголошено на доцільності інтеграції інноваційних підходів у профорієнтаційну діяльність, зокрема поєднання традиційних форм роботи з цифровими інструментами та партнерською взаємодією всіх учасників освітнього процесу. Доведено, що комплексна реалізація визначених умов сприятиме підвищенню ефективності професійного самовизначення старшокласників, формуванню позитивного іміджу професії вчителя та забезпеченню освітньої галузі мотивованими й компетентними майбутніми фахівцями.

Ключові слова: профорієнтація, старшокласники, професія вчителя, педагогічні умови, освітній консалтинг, кейс-менеджмент, цифрові технології, професійне самовизначення, інформаційно-освітнє середовище, мотивація.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації українського суспільства, що супроводжується глибокими соціально-економічними, культурними та освітніми змінами, особливої актуальності набуває проблема професійного самовизначення молоді. Старший шкільний вік є сенситивним періодом для формування життєвих

орієнтацій, ціннісних установок і професійних намірів особистості. Саме в цей час учні стикаються з необхідністю свідомого вибору майбутньої професії, що значною мірою визначає їх подальшу життєву траєкторію.

Водночас, в українському суспільстві спостерігається зниження престижу педагогічної професії, що проявляється у зменшенні кількості абітурієнтів, які обирають педагогічні спеціальності, а також у недостатньому рівні мотивації до педагогічної діяльності серед молоді. Це зумовлює дефіцит кваліфікованих педагогічних кадрів, що, у свою чергу, негативно впливає на якість освітнього процесу. У контексті реформування системи освіти України та впровадження нових освітніх стандартів проблема залучення мотивованих і підготовлених до професійного вибору майбутніх учителів набуває стратегічного значення.

Особливу роль у розв'язанні зазначеної проблеми відіграє профорієнтаційна робота у закладах загальної середньої освіти. Проте, аналіз сучасної педагогічної практики свідчить про недостатню ефективність існуючих підходів до профорієнтації старшокласників, зокрема щодо популяризації педагогічної професії. Нерідко така робота має фрагментарний, епізодичний характер, не враховує індивідуальні особливості учнів, їхні здібності, інтереси та схильності, а також не забезпечує цілісного уявлення про зміст і специфіку педагогічної діяльності. Тож цілком логічно, що актуальність дослідження зумовлена необхідністю віднайдення таких умов, які забезпечать ефективну профорієнтацію старшокласників на професію вчителя. Розв'язання цієї проблеми сприятиме підвищенню престижу педагогічної діяльності, формуванню позитивної мотивації до неї та забезпеченню освітньої галузі компетентними фахівцями.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема професійної орієнтації старшокласників, зокрема, їх спрямування на педагогічну діяльність, є предметом багатогранного наукового аналізу вітчизняних дослідників, що охоплює психолого-педагогічні, організаційно-методичні та соціокультурні аспекти.

Теоретико-методологічні засади професійної орієнтації розкрито у працях М. Янцура, який обґрунтовує сутність, структуру та методiku профорієнтаційної роботи, акцентуючи увагу на її системному характері та необхідності поєднання інформаційної, діагностичної та консультативної складових (Янцур, 2012). Системний підхід до визначення компонентів профорієнтації молоді представлено у дослідженні В. Сидоренка та В. Харламенка, де профорієнтаційна

діяльність розглядається як цілісна педагогічна система з відповідними функціональними елементами та зв'язками між ними (Сидоренко, Харламенко, 2000).

Психологічні аспекти професійного самовизначення та самореалізації особистості ґрунтовно висвітлено у праці О. Коропецької, яка підкреслює значення індивідуально-психологічних особливостей учнів, їхніх інтересів, мотивів і ціннісних орієнтацій у процесі вибору професії (Коропецька, 2016). Аксіологічний вимір профорієнтації, зокрема формування ціннісного ставлення до праці та професійної діяльності, розкрито у роботі А. Шиделка, що має важливе значення для популяризації соціально значущих професій, зокрема вчителя (Шиделко, 2017).

Значний внесок у розроблення практичних аспектів організації профорієнтаційної роботи зроблено у навчально-методичних посібниках і рекомендаціях. Зокрема, у праці за редакцією Н. Клокар визначено основні напрями, форми та методи профорієнтаційної діяльності в закладах освіти, підкреслено роль педагогічного колективу у формуванні професійних намірів учнів (Клокар, 2014). Аналогічні питання розглянуто у методичних рекомендаціях за науковою редакцією І. Ткачук (2017) та у науково-методичному посібнику за редакцією О. Мельника, де представлено ефективні технології профорієнтаційної роботи, орієнтовані на розвиток активної позиції учнів у процесі професійного самовизначення (2009).

Сучасні підходи до профорієнтації, що враховують виклики сьогодення, висвітлено у методичних рекомендаціях за редакцією Л. Покроєвої (2024), де акцент зроблено на інтеграції інноваційних педагогічних технологій, компетентнісному підході та необхідності індивідуалізації профорієнтаційної роботи. У цьому контексті важливим є дослідження О. Моріна, який розглядає діяльність ресурсних центрів професійної орієнтації як ефективний інструмент підтримки професійного самовизначення старшокласників в умовах освітніх округів (Морін, 2021).

Окрему групу досліджень становлять праці, присвячені забезпеченню якості освіти та впливу освітнього середовища на професійний вибір молоді. Зокрема, Н. Кононець у своїх роботах підкреслює роль інформаційно-освітнього середовища, зокрема вебсайту закладу освіти, як важливого ресурсу для інформування та залучення здобувачів освіти (Кононець, 2016). У співавторстві з І. Іщенко дослідниця також розглядає консалтингові рішення як інструмент

підвищення конкурентоспроможності освітніх програм, що опосередковано впливає на професійні орієнтації молоді (Іщенко, Кононець, 2025). Крім того, у контексті стейкголддерського підходу Н. Кононець акцентує увагу на педагогіці партнерства як важливому чиннику забезпечення якості професійної підготовки (Кононець, 2024), що цілком може бути екстрапольовано і на систему профорієнтаційної роботи.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про достатній рівень теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення профорієнтації учнівської молоді. Водночас, питання визначення та реалізації ефективних педагогічних умов профорієнтації старшокласників саме на професію вчителя залишається недостатньо розробленим. Це зумовлює необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі з урахуванням сучасних освітніх тенденцій та соціальних запитів.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та визначенні педагогічних умов ефективної профорієнтації старшокласників на професію вчителя.

Виклад основного матеріалу. Ефективна профорієнтація старшокласників на професію вчителя в умовах сучасних освітніх трансформацій потребує цілісного, науково обґрунтованого підходу, що поєднує традиційні педагогічні засоби з інноваційними технологіями, орієнтованими на особистісний розвиток учня. У контексті поставленої мети особливої ваги набуває визначення педагогічних умов, які забезпечують формування усвідомленого професійного вибору та стійкої мотивації до педагогічної діяльності.

Під педагогічними умовами у нашому дослідженні розуміємо сукупність взаємопов'язаних факторів освітнього середовища, організаційних форм, методів і засобів освітнього процесу, що забезпечують результативність профорієнтаційної роботи. Визначення таких умов у нашому дослідженні ґрунтується на принципах системності, особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів, а також ідеях педагогіки партнерства.

Відтак, однією з ключових педагогічних умов є *впровадження освітнього консалтингу як інструменту індивідуалізованої підтримки професійного самовизначення старшокласників*. Консалтинг у профорієнтаційній діяльності передбачає надання учням кваліфікованої допомоги у визначенні їхніх професійних інтересів, здібностей і можливостей через індивідуальні та групові консультації, тренінги, коучингові сесії. Такий підхід сприяє формуванню рефлексивних умінь,

розвитку критичного мислення та усвідомленню значущості педагогічної професії (Іщенко, Кононец, 2025). Важливою складовою консалтингової діяльності є також залучення стейкхолдерів: учителів-практиків, викладачів педагогічних закладів вищої освіти, батьків, що забезпечує багатовимірність впливу на професійний вибір учня (Кононец, 2024).

Другою важливою педагогічною умовою є *реалізація профорієнтаційного кейс-менеджменту*, який передбачає індивідуальний супровід учня як суб'єкта професійного самовизначення. Сутність цього підходу полягає у створенні індивідуального профорієнтаційного маршруту, що враховує особистісні характеристики старшокласника, його освітні досягнення, інтереси та професійні наміри. Кейс-менеджмент передбачає систематичний моніторинг розвитку професійних орієнтацій, корекцію індивідуального плану, а також координацію взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу (Кононец, 2026; Charriez Rivera, 2018). Застосування такого підходу дозволяє підвищити адресність і результативність профорієнтаційної роботи, забезпечуючи її неперервність та послідовність.

В умовах цифровізації освіти особливого значення набуває *використання цифрових технологій* як педагогічної умови ефективної профорієнтації. Сучасні інформаційно-комунікаційні засоби відкривають широкі можливості для створення інтерактивного освітнього середовища, що сприяє формуванню позитивного іміджу педагогічної професії. Зокрема, використання освітніх платформ, віртуальних екскурсій до закладів освіти, онлайн-зустрічей з учителями, цифрових портфоліо та профорієнтаційних тестів дозволяє учням отримати більш повне уявлення про зміст і специфіку педагогічної діяльності (Покроєва, 2024). Крім того, цифрові ресурси забезпечують доступ до актуальної інформації про освітні програми, умови вступу та перспективи професійного розвитку.

Важливою умовою позиціонуємо *формування мотиваційно-ціннісного ставлення до професії вчителя через залучення старшокласників до педагогічно орієнтованої діяльності*. Це може включати участь у волонтерських освітніх проектах, проведення фрагментів уроків, наставництво молодших учнів, участь у педагогічних гуртках та конкурсах. Така діяльність сприяє розвитку професійно значущих якостей, зокрема комунікативності, відповідальності, емпатії, організаторських здібностей, а також формує позитивний досвід педагогічної взаємодії (Ткачук, 2017).

Уважаємо, що окрему увагу слід приділити *створенню сприятливого інформаційно-освітнього середовища закладу освіти, яке забезпечує відкритість, доступність і привабливість педагогічної професії*. Це передбачає активне використання офіційних вебресурсів закладу, соціальних мереж, інформаційних стендів, а також організацію профорієнтаційних заходів (днів відкритих дверей, зустрічей з випускниками, майстер-класів тощо).

Таким чином, ефективна профорієнтація старшокласників на професію вчителя забезпечується комплексною реалізацією взаємопов'язаних педагогічних умов, серед яких провідними є освітній консалтинг, профорієнтаційний кейс-менеджмент, використання цифрових технологій, формування мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічної діяльності та створення розвивального освітнього середовища. Аналіз праць науковців переконує, що їх інтеграція у практику закладів загальної середньої освіти сприятиме підвищенню ефективності профорієнтаційної роботи та забезпеченню свідомого професійного вибору учнівської молоді.

Ми систематизували запропоновані педагогічні умови у таблиці 1, акцентуючи увагу на їх змістових характеристиках та орієнтовних заходах реалізації.

Таблиця 1

Педагогічні умови ефективної профорієнтації старшокласників на професію вчителя

№	Педагогічна умова	Зміст умови	Заходи реалізації
1	Освітній консалтинг	Індивідуалізована підтримка професійного самовизначення старшокласників через консультаційно-дорадчу діяльність	• Проведення індивідуальних та групових профконсультацій • Організація тренінгів із професійного самовизначення • Залучення вчителів-практиків та викладачів ЗВО до консультацій • Проведення коучингових сесій «Я – майбутній учитель»
2	Профорієнтаційний кейс-менеджмент	Індивідуальний супровід учня з урахуванням його здібностей, інтересів і професійних намірів	• Розроблення індивідуальних профорієнтаційних маршрутів

			• Ведення профорієнтаційного портфоліо учня • Регулярний моніторинг професійних інтересів • Консультаційні зустрічі з учнем та батьками
3	Використання цифрових технологій	Застосування інформаційно-комунікаційних засобів для розширення можливостей профорієнтації	• Проведення онлайн-зустрічей із педагогами • Використання профорієнтаційних платформ і тестів • Створення цифрових портфоліо • Організація віртуальних екскурсій до педагогічних ЗВО
4	Формування мотиваційно-ціннісного ставлення до професії вчителя	Розвиток позитивної мотивації, інтересу та усвідомлення соціальної значущості педагогічної діяльності	• Проведення «Днів учителя-дублера» • Залучення до волонтерської освітньої діяльності • Участь у педагогічних гуртках і конкурсах • Організація зустрічей із успішними вчителями
5	Створення інформаційно-освітнього середовища	Формування відкритого та привабливого освітнього простору для професійного орієнтування	• Оновлення сайту закладу освіти • Ведення сторінок у соціальних мережах • Проведення днів відкритих дверей • Розміщення інформаційних матеріалів про педагогічні професії

Таким чином, представлена таблиця 1 не лише узагальнює ключові педагогічні умови, але й відображає їх взаємозв'язок і взаємозалежність, що дозволяє розглядати профорієнтацію старшокласників на професію вчителя як цілісну педагогічну систему. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності профорієнтаційної роботи, формуванню свідомого

професійного вибору учнів та забезпеченню освітньої галузі мотивованими майбутніми фахівцями.

Висновки. Запропонована систематизація педагогічних умов ефективної профорієнтації старшокласників на професію вчителя відображає комплексний і багатовимірний характер досліджуваного процесу. Її структура демонструє логічну узгодженість між теоретично визначеними умовами та практичними заходами їх реалізації, що забезпечує можливість цілісного впровадження у діяльність закладів загальної середньої освіти.

Зокрема, освітній консалтинг і профорієнтаційний кейс-менеджмент виступають взаємодоповнювальними механізмами індивідуалізації профорієнтаційної роботи. Якщо консалтинг забезпечує консультативно-підтримувальну функцію та сприяє формуванню усвідомленого професійного вибору, то кейс-менеджмент орієнтований на довготривалий супровід учня, координацію його індивідуальної освітньо-професійної траєкторії та систематичний моніторинг результатів.

Використання цифрових технологій у дослідженні розглядається не лише як інструмент модернізації профорієнтаційної діяльності, а як важливий чинник розширення доступу до інформації, підвищення її інтерактивності та наближення до реальних умов професійної діяльності вчителя, що особливо актуально в умовах цифровізації освіти та зростання ролі дистанційних форм комунікації.

Формування мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічної професії забезпечує внутрішню основу професійного самовизначення, оскільки сприяє розвитку позитивної професійної ідентичності, усвідомленню соціальної значущості праці вчителя та готовності до педагогічної діяльності. У свою чергу, створення інформаційно-освітнього середовища виступає інтегративною умовою, що об'єднує всі інші компоненти, забезпечуючи їх реалізацію через відповідну інфраструктуру та комунікаційні канали.

Перспективами подальших досліджень є розроблення структурно-функціональної моделі впровадження педагогічних умов, їх апробація у практичній діяльності та визначення кількісних показників оцінювання ефективності профорієнтаційної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

Іщенко, І. С., Кононець, Н. В. (2025). Консалтингові рішення для підвищення конкурентоспроможності освітніх програм. *Scientific Collection «InterConf»*, (275): with the Proceedings of the 9th International Scientific and Practical

- Conference «Experimental and Theoretical Research in Modern Science» (December 16–18, 2025; Toronto, Canada). Toronto: Aeropanzer. Pp. 148–151. (Ishchenko, I. S., Kononets, N. V. (2025). Consulting solutions for improving the competitiveness of educational programs. *Scientific Collection «InterConf»*, (275). Toronto: Aeropanzer. Pp. 148–151).
- Кононец, Н. В. (2016). Веб-сайт як інформаційний ресурс навчального закладу – крок до якісної освіти. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 1(129), 21–26. (Kononets N. V. (2016). A website as an information resource of an educational institution – a step towards quality education. *Computer in school and family*, 1(129), 21–26).
- Кононец, Н. (2026). Дидактика вищої школи: технологія кейс-менеджменту у підготовці магістрів освітньої програми «Організація освітнього процесу: консалтинг та експертиза». *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*, 22(43). (Kononets N. (2026). Didactics of higher education: case management technology in the training of master's students of the educational program «Organization of the educational process: consulting and expertise». *Adaptive management: theory and practice. Pedagogy series*, 22(43)). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-22\(43\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0255-22(43)-08)
- Кононец, Н. В. (2024). Напрями забезпечення якості підготовки майбутніх менеджерів у контексті стейкхолдерського підходу: педагогіка партнерства. *Матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи»* (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / За заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка. С. 348–350. (Kononets, N. V. (2024). Directions for ensuring the quality of training of future managers in the context of the stakeholder approach: pedagogy of partnership. *Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Forum «Main Goals of the Sustainable Development Strategy: Problems and Prospects»* (Poltava, September 26, 2024). Poltava: PNPU named after V. H. Korolenko. Pp. 348–350).
- Коропецька, О. М. (2016). *Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості*: навчальний посібник. Київ: КНТ. (Koropetska, O. M. (2016). *Psychological foundations of professional orientation and self-realization of personality*: textbook. Kyiv: KNT).
- Морін, О. (2021). Ресурсний центр професійної орієнтації: Професійне самовизначення старшокласників в умовах освітніх округів. *Профтехосвіта*, 5–6(149–150), 6–55. (Morin, O. (2021). Resource center of professional orientation: Professional self-determination of senior pupils in the conditions of educational districts. *Vocational education*, 5–6(149–150), 6–55).
- Мазуркевич, І. В., Багдасарова, Л. В., Лавринюк, В. М. (2014). *Організація профорієнтаційної роботи в навчальному закладі*: навчально-методичний посібник / за ред. Н. І. Клокар. Біла Церква : КОІПОПК. (Mazurkevych, I. V., Bahdasarova, L. V., Lavryniuk, V. M. (2014). *Organization of career guidance work in an educational institution*: educational and methodological manual / ed. by N. I. Klokar. Bila Tserkva: KOIPOPК).
- Ткачук, І. І. (наук. ред.) (2017). *Професійна орієнтація в сучасній школі: кращі методичні розробки практичних психологів і соціальних педагогів*: методичні рекомендації. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. (Tkachuk, I. I. (ed.) (2017). *Career guidance in modern school: best methodological developments of practical psychologists and social educators*: methodological recommendations. Kyiv: UNMC of practical psychology and social work).

- Мельник, О. В. (ред.) (2009). *Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: науково-методичний посібник*. Вип. 1. Київ : «Четверта хвиля».
- (Melnyk, O. V. (ed.) (2009). *Career guidance for senior pupils: theory and practice: scientific and methodological manual*. Issue 1. Kyiv: «Fourth Wave»).
- Сидоренко, В. К., Харламенко, В. Б. (2000). Системний підхід до визначення компонентів профорієнтаційної роботи з молоддю. *Науковий вісник НАУ*. 30, 230–238. (Sydorenko, V. K., Kharlamenko, V. B. (2000). A systematic approach to defining the components of career guidance work with youth. *Scientific Bulletin of NAU*. 30, 230–238).
- Остапенко, А. С., Астахова, М. С., Горбенко, Т. І., Єлізарова, І. В., Жеребкіна, З. Г., Капустіна, Н. О., Коваль, О. А., Носенко, В. В., Саввіч, О. М. (2024). *Сучасні підходи до професійної орієнтації в закладі освіти: методичні рекомендації / за заг. ред. Л. Д. Покроєвої*. Харків : Харківська академія неперервної освіти. (Ostapenko, A. S., Astakhova, M. S., Horbenko, T. I., Yelizarova, I. V., Zherebkina, Z. H., Kapustina, N. O., Koval, O. A., Nosenko, V. V., Savvich, O. M. (2024). *Modern approaches to career guidance in an educational institution: methodological recommendations / ed. by L. D. Pokroieva*. Kharkiv: Kharkiv Academy of Continuing Education).
- Шиделко, А. В. (2017). *Профорієнтація і профвідбір: аксіологічні аспекти: навч. посібник*. Львів : ЛьвДУВС. (Shydelko, A. V. (2017). *Career guidance and professional selection: axiological aspects: textbook*. Lviv: LvDUVS).
- Янцур, М. С. (2012). *Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи. Курс лекцій: навч. посібник*. Київ : Слово. (Yantsur, M. S. (2012). *Career guidance and methodology of career guidance work. Course of lectures: textbook*. Kyiv: Slovo).
- Charriez, Rivera, G. (2018). *Case Management and Social Work Practice in Public Schools*. Walden Dissertations and Doctoral Studies. 5685. Retrieved from: <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/5685>

SUMMARY

Korytko Andriy. Pedagogical Conditions for Effective Career Guidance of Senior Grade Students for the Teaching Profession.

The article addresses the issue of professional orientation of high school students to the teaching profession in the context of the transformation of the educational environment and the decline in the prestige of teaching activities. The need to improve career guidance work in secondary education institutions is substantiated, taking into account modern social challenges, digitalization of education and labor market needs. The aim of the study is to provide a theoretical justification and specification of the pedagogical conditions for effective career guidance of high school students to the teaching profession. Based on the analysis of scientific sources and modern pedagogical practice, the essence of career guidance as a holistic, systemic process aimed at the formation of a conscious professional choice is clarified. A set of interrelated pedagogical conditions that ensure the effectiveness of career guidance activities is identified and characterized. These include: the introduction of educational consulting as a tool for individualized support of professional self-determination; implementation of career guidance case management, which involves individual support for the student and the development of a personalized educational and professional trajectory; active use of digital technologies to expand the information space and increase the availability of career guidance resources; formation of a motivational and value-based attitude towards the teaching profession through involvement in practically oriented activities;

creation of an open information and educational environment of an educational institution. The work systematizes the proposed pedagogical conditions and specifies measures for their implementation, which have applied significance for educational practice. The feasibility of integrating innovative approaches into career guidance activities is emphasized, in particular, combining traditional forms of work with digital tools and partnership interaction of all participants in the educational process. It is proven that the comprehensive implementation of the specified conditions will contribute to increasing the effectiveness of professional self-determination of high school students, forming a positive image of the teaching profession and providing the educational industry with motivated and competent future specialists.

Key words: *career guidance, high school students, teaching profession, pedagogical conditions, educational consulting, case management, digital technologies, professional self-determination, information and educational environment, motivation.*

УДК 378.147.89

Микола Костенко

Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID 0000-0003-4999-1602

Наталія Терентьєва

Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID 0000-0002-3238-1608

DOI 10.24139/2312-5993/2026.02/292-305

УНОРМОВУЮЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТРЕНЕРІВ В УКРАЇНІ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАННЯ

У статті розглянуто питання загального унормовуючого забезпечення підготовки тренерів в умовах сучасного стану та чинного законодавства. Акцентовано увагу на застарілості законодавства, перебуванні системи підготовки вітчизняного тренерського складу в стадії перманентної трансформації, що пов'язано не лише з воєнним станом, а й з освітніми новаціями. Наголошено на потребі розробці програм підготовки та підвищення кваліфікації тренерів, які є конкурентоспроможними на ринку праці, спроможними до надання спортивних та фізкультурно-оздоровчих послуг; є якісними менеджерами та маркетологами, володіють цифровими ресурсами та створюють відповідний контент.

Зазначено, що підготовка тренерів в сучасних умовах здійснюється в Україні у закладах вищої освіти (перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні вищої освіти спеціальності 017/A7 Фізична культура і спорт відповідно до чинного законодавства; підвищення кваліфікації – за спеціальними програмами у ЗВО, сертифікованими / ліцензованими курсами / програмами в інших соціальних інституціях, так і спортивними федераціями. Визнано, що наразі спостерігається синергія між закладами вищої освіти (базова освіта) та федераціями (прикладна та технологічна «ліцензію на роботу» в конкретному виді спорту).

Здійснено контент-аналіз деяких програм підвищення кваліфікації тренерів (з виду спорту), що дозволило дійти висновку: незважаючи на певні відмінності, основні структурні компоненти залишаються сталими, проте додаються теми та модулі, які дозволяють програмам відповідати вимогам